

Etelä-Karjalan Hyvinvointialueen aluehallitus

Rintasyöpäseulonnan järjestämisestä Etelä-Karjalassa

Me, Imatran vanhusneuvosto, vaadimme rintasyöpäseulonnan tarjoamista lähipalveluna maakunnan pohjoispään asukkaille.

Etelä-Karjalan rintasyöpäseulonnat 50 – 69 -vuotiaille naisille on keskitetty Lappeenrantaan vuoden 2022 alusta. Olemme erittäin huolissamme keskittämispäätöksen vaikutuksista. Siksi vaadimme seulonnan palauttamista Imatralle tai sen järjestämistä liikkuvasti erityisesti nykyisen käytännön epätasa-arvoisuuden vuoksi.

Rintasyöpäseulonnan merkitys on Suomessa ja Etelä-Karjalassa ymmärretty. Vuosittain Imatralta, Ruokolahdelta, Rautjärveltä ja Parikkalasta kutsutaan noin 3000 naista rintasyöpäseulontaan ja heistä valtaosa saapuu tarkastukseen.

Ennen kuluvaan vuoteen seuloonoihin on osallistuttu melko tasaisesti riippumatta siitä, missä päin maakunnan pohjoispäässä seuloon kutsuttu asuu. Jonkin verran alueellista eriytymistä on kuitenkin havaittavissa tiheästi asuttujen seutujen eduksi.

Lappeenrannan ja Etelä-Karjalan pohjoispään kuntien rintasyöpäseuloon kutsutut ja osallistuneet vuonna 2020

Kunta	Kutsutut	Tarkastukset	Osallistumisprosentti
Imatra	1981	1666	84,1
Lappeenranta	4874	4150	85,1
Parikkala	410	344	83,9
Rautjärvi	269	230	85,5
Ruokolahti	425	349	82,1

Osallistuminen seuloonoihin ei jakaudu tasaisesti. Vuoden 2022 rintasyöpäseuloon ohjelman kansallisessa raportissa todetaan, että syöpäseuloon eriarvoisuus ja sosiaalinen epätasa-arvo heijastuvat niin seuloon osallistumiseen kuin ohjelman ulkopuolisten rintasyöpäpalveluiden käyttöön, rintasyöpäseuloon hoitoennusteeseen sekä elinajan odotteeseen.

Samassa raportissa havaittiin osallistumisaktiivisuudessa huolestuttavia eroja työelämän ulkopuolella ja työelämässä olevien naisväestöjen välillä (60–86 %).

Ikävakioidussa seuloon-aktiivisuudessa oli eroja myös koulutusasteen mukaan tarkasteltuna. Mitä korkeampi koulutusaste, sitä yleisempää osallistuminen oli (67–85 %).

Kotimaisia kieliä puhuvat käyvät seuloonnoissa enemmän suhteessa vieraskielisiin, mutta asialla on vähän merkitystä, koska seuloon aikaisissa vieraskielisten lukumäärä on vielä vähäinen.

Toistaiseksi ei ole tutkittua tietoa siitä, kuinka etäisyys mammografian suorituspaikasta vaikuttaa syöpäseulonnessa käymiseen. On kuitenkin selvää, että syrjäisemmillä seuduilla on enemmän riskiryhmissä olevia naisia, jotka ovat vaarassa jättäytyä pois seulonnoista tietoisesti tai tahtomattaan.

On odotettavissa, että keskitetty nykykäytäntö tulee vähentämään palvelun käyttöä maakunnan pohjoispäässä. Vaikka käyttö ei vähenisikään, tasa-arvo-ongelma ei poistu. Toiset joutuvat matkustamaan kohtuuttoman kauas sellaisen palvelun takia, jonka voisi järjestää kohtuullisin kustannuksin liikkuvana tai kiinteänä palveluna muuallakin kuin pelkästään Lappeenrannassa.

Tulee ajatella myös muiden kuin palvelunjärjestäjän ajankäyttöä ja kustannuksia. Maakunnan pohjoispäästä seulonnoissa käyvien 3000 naisen asioiden järjestäminen ja kulkeminen Lappeenrantaan tuottaa melkoisen määrän kustannuksia, ja aiheuttaa järjestelyjä, joilla on myös oma hintansa. Hinta maksetaan ajassa, rahassa ja ympäristöhaittoina.

Vaadimme, että nykyistä palvelusopimusta ei jatketa 31.12.2023 jälkeen, vaan rintasyöpäseulonta kilpailutetaan uusin periaattein. Päätöksestä tulee tehdä vaikutustenarviointi, jossa tarkastellaan päätöksen kokonaisvaikutuksia muun muassa alueen ihmisten, talouden ja ympäristön kannalta. Kilpailutuksessa tulee hankkia liikkuva tai hajautettu palvelu nykyisen keskitetyn mallin sijaan.

Kunnioittavasti,
Imatran vanhusneuvosto